

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Datum: 15. 4. 2013

Projekt: Využití ICT techniky především v uměleckém vzdělávání

Registrační číslo: CZ.1.07/1.5.00/34.1013

Číslo DUM: VY_32_INOVACE_103

Škola: Akademie – VOŠ, Gymn. a SOŠUP Světlá nad Sázavou

Jméno autora: Mgr. Miroslava Pavlíková

Název sady: Český jazyk a literatura pro dvouleté maturitní studium

Název práce: První světová válka v české literatuře (prezentace)

Předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: 1. a 2.

Studijní obor: 64-41-L/51 Podnikání

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací cíl: Žák bude mít přehled o nejdůležitějších dílech českých autorů, kteří psali o 1. světové válce, a bude motivován k četbě.

Pomůcky: Dataprojektor a počítač.

Inovace: Posílení mezipředmětových vztahů, využití multimediální techniky, využití ICT.

OBRAZ 1. SVĚTOVÉ
VÁLKY V ČESKÉ
LITERATUŘE

- 1. světová válka – 1914 – 1918
- čeští vojáci museli bojovat v armádě Rakousko-Uherska; ze zběhů a zajatců se v „dohodových“ armádách tvořily legie (zejména v Rusku)
- zážitky z legií zachycuje tzv. legionářská literatura, široce názorově, tematicky a umělecky rozrůzněná (František Langer, Josef Kopta, Rudolf Medek, Jaroslav Kratochvíl, Václav Kaplický)

Přehled českých autorů a jejich děl s tematikou 1. světové války

- Jaroslav Hašek: r. **Osudy dobrého vojáka Švejka
za světové války**
- Vladislav Vančura: r. **Tři řeky**
r. **Pole orná a válečná**
- Fráňa Šrámek: r. **Tělo**
s. povídek **Žasnoucí voják**
b. **Raport**
- Karel Poláček: r. tetralogie **Okresní město**
Hrdinové táhnou do boje
Podzemní město
Vyprodáno

- autor zachycuje události v malém městě před 1. svět. válkou, během ní a po ní
- Jan Weiss: prózy **Barák smrti** (drsné zážitky z prostředí zajateckého tábora)
- Jaromír John: s. povídek **Večery na slamníku**
 - líčí příhody mnoha prostých vojáků zavlečených do války; jde o příběhy tragické, ale i humorné, psané velmi rozmanitým jazykem
- Karel Konrad: r. **Rozchod!**

Legionářská literatura

- = Literatura zachycující činnost legií a legionářů.
- „Legionáři byli čeští a slovenští vojáci, většinou zběhové a zajatci, kteří bojovali – v síle sto tisíc mužů – po boku Dohody a proti Rakousku-Uhersku za svobodu vlasti. Vyznamenali se zvláště v Rusku v krvavých bitvách u Zborova a Bachmače.“¹⁾

Díla s legionářskou tematikou:

Rudolf Medek: pentalogie **Anabáze**

drama **Plukovník Švec** (o sebevraždě legionářského důstojníka, který chtěl tímto činem zabránit morálnímu rozkladu své jednotky)

Josef Kopta: trilogie **Třetí rota** (o bojích legií v Rusku;

3. díl ukazuje na osudy legionářů po návratu domů)

František Langer: drama **Jízdní hlídka**

Jaroslav Kratochvíl: r. **Prameny**

Jaroslav Hašek (1883-1923)

- Narodil se v Praze, vyučil se drogistou, vystudoval obchodní akademii, vystřídal mnoho zaměstnání, žil bohémským životem.
- Narukoval do 1. svět. války, krátce pobýval v legiích, pak přešel do Rudé armády.
- Po návratu do vlasti se vrátil k bohémskému životu, při jedné z cest vystoupil z vlaku ve Světlé nad Sázavou, s přítelem Panuškou došli do Lipnice nad Sázavou. Tam se trvale usadil, psal román (poslední díl již diktoval písaři) a nakonec zemřel.

- Napsal přes 1200 povídek a črt a 1 román.
- Pro jeho tvorbu typické: používal humor, satiru i parodii.

a) Soubory povídek:

Trampoty pana Tenkráta

Můj obchod se psy

Dobrý voják Švejk a jiné podivné historky

Průvodčí cizinců a jiné satiry z cest a domova

b) 4dílný satirický román Osudy dobrého vojáka Švejka (vycházel od r. 1921 v sešitech lidové četby, proslavil se s ilustracemi Josefa Lady)

Obsah románu: Dílo začíná událostmi po sarajevském atentátu. Švejk prohlašuje, že bude válka, je zatčen a v blázinci prohlášen za notorického blba. Po vyhlášení války putuje na vozíku k odvodu, je označen za simulanta, proto se dostává do vojenské nemocnice a vězení. Pak se stává sluhou u polního kuráta Katze a nadporučíka Lukáše. S ním putuje do předních pozic rakouské armády na srbské a ruské frontě. Švejk např. padne do zajetí, ale nakonec se vrací ke své marškumpanii.

Názvy děl: V zázemí

Na frontě

Slavný výprask

Pokračování slavného výprasku

Charakteristika Švejka:

- V každé situaci klidný, jeho zdánlivá loajálnost přivádí nadřizené k šílenství.
- Jeví se jako prostomyslný a hloupý, ale je spíše vychytralý. Předstírání „blbosti“ spolu s přesným plněním všech nesmyslných předpisů a příkazů
- Je veselý, dobrotivý, velmi aktivní, kamarádský, je jeho obranou proti absurdní moci. Tu v románu

představují např. poručík Dub, plukovník Kraus nebo kadet Biegler.

Hlavní myšlenka díla: autor kritizuje válku a ukazuje na hloupost těch, kdo ji vedou.

Umělecké mistrovství:

- V 1. díle užita chronologická kompozice, v dalších však rámcová (jde o sled volně přiřazovaných dějových epizod).
- Do hlavního příběhu vloženy citace rozkazů, vyhlášek, písní, vyprávění historek, anekdot a průpovědek.

- Využívá ironie, parodie, kontrastů, nadsázky atd.
- Má bohatou slovní zásobu: používá i obecnou češtinu, vojenský slang, argot, vulgární výrazy, zkomolenou němčinu, hraje si se slovy.

Použitá literatura:

1. Kolektiv autorů: Literatura pro 3. ročník středních škol - učebnice. 1. vydání. Didaktis. Brno 2009. ISBN 978-80-7358-135-0.
2. Lehár, Jan - Stich, Alexandr - Janáčková, Jaroslava - Holý, Jiří: Česká literatura od počátků k dnešku. 1. vydání. Nakladatelství Lidové noviny. Praha 1998. ISBN 80-7106-308-8.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).
Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Všechna neocitovaná autorská díla jsou dílem autora.